



**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni  
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones  
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis  
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis  
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -  
Libros Vndecim Complectens

**Henricus, de Sancto Ignatio**

**Leodii, 1709**

Caput XII. Dilectione charitatis, etiam formali & internâ, post Deum  
jubemur diligere proximum.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

ris creaturarum quarumcumque est Deus. At ubi tota finalis ratio amandi medium est finis, implicat, medium intensius, intentione rationali, amari quam finem. Si enim intensius amaretur, tota finalis ratio ipsum amandi effet finis, & non effet. Eset, ut supponitur. Non effet: quia propter quod unumquodque tale est, & illud magis. Est argumentum sed contra D. Thomæ 2. 2. q. 26. a. 3. Et verò dum tota finalis ratio diligendi annulum sponsalitiū est sponsus, implicat quòd sponsa intensius annulum diligit, quam sponsum, vel infirmus intensius diligit medicinam, quam sanitatem, dum hæc est tota finalis ratio illam diligendi. Idque est contra experientiam, rectamque rationem, quæ dicit intensius ac vehementius amandum finem, quam medium; & id quod propter se, quam id quod solum propter aliud; id etiam propter quod cætera diliguntur, magis diligendum quam cætera, quæ non nisi propter ipsum diliguntur.

*Solvuntur objectiones.*

98 **O**bjicies 1<sup>o</sup>. Assertio nostra januam aperit multis scrupulis. Quilibet enim semper poterit dubitare, an non intensius, intentione rationali, creaturam aliquam diligit, quam Deum.

Respondeo negando antecedens. Quamvis enim habere non possimus exactam notitiam intentionis actuum nostrorum interiorum, sic ut sciamus ad quem præcisè gradum intentionis pervenerunt: scire tamen utcumque possumus, Deum à nobis intensivè magis amari quam creaturam, sicut utcumque scire possumus, Deum à nobis appetiatiivè magis amari, &c. Et ideò securi esse possumus, dummodò cor nostrum interrogantes, deprehendamus Deum à nobis appetiatiivè super omnia amari. Cùm amor Dei appetiatiivè super omnia, si sit efficaciter talis, (ut esse debere conveniunt Theologi) non sit sine amore Dei intensivè super omnia, ut ex suprâ dictis patet. Unde Augustinus tr. 5. in epist. Joan. consolatoriam hanc contra scrupulos regulam tradit: *Redeat unusquisque ad cor suum: si ibi invenierit fraternam charitatem, securus sit.* Et tr. 9. *Interroga viscera tua, si plena sint charitate, habes Spiritum Dei.* Et S. Bernardus epist. 107. *Nemo se amari dissidat, si jam amat, &c.*

99 Instabis: unde sciam quòd Deum efficaciter amem appetiatiivè super omnia.

Respondeo ex signis amoris prædominantis, quæ videri possunt to. 1. p. 2. l. 6. c. 19.

100 **O**bjicies 2<sup>o</sup>. Nemo violati primi mandati reus censetur, ex hoc quòd experiatur in se remissorem languidioremque amorem erga Deum, quam erga patrem & matrem.

Respondeo eum ideò non esse, si solum

*Tom. II.*

id contingat in parte sensitiva (tametsi motus vehementior ipsius reprimentus sit, ne à parte sensitiva in rationalem, ut sæpè fit, pertrahatur) secus si in parte rationali.

**O**bjicies 3<sup>o</sup>. Non ideò mater peccati arguitur, quòd fleat amisâ prole; non fleat autem amisâ per peccatum amicitia Dei, Atqui fletus ille signum est amoris intensioris erga prolem, quam erga Deum.

Respondeo non semper esse signum amoris intensioris erga prolem in parte rationali; sed in sensitiva. Alias mater illa omninò peccati arguenda foret, si intensior erga prolem amor in parte rationali ipsius deliberatus esset.

## CAPUT XII.

*Dilectione charitatis, etiam formali & interna, post Deum jubemur diligere proximum.*

**Q**uid tibi videtur, amice Lector, pepereruntne secundo de dilectione proximi præcepto, qui primo & maximo de dilectione Dei non pepererunt? Ideò non pepererunt; quia etiam circa secundum præceptum istud sua ipsos ratio purè humana in tantum iudificavit, ut dicerent 1<sup>o</sup>. quòd non tenemur proximum diligere actu interno & formali. 2<sup>o</sup>. quòd præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos. Verùm duas hæc propositiones, totâ Ecclesiâ plaudente & probante, Innocentius XI. damnavit proposit. X. & XI.

Et reverà contrariæ sunt divinæ Scripturæ & Traditioni. Primò namque Salvator Matth. 5. *Diligite, inquit, inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, orate pro persequentibus vos.* Ubi interna dilectio, per verbum *diligite* significata, præcipitur distinctè ab externa; sequentibus verbis expressa, *benefacite his qui oderunt vos.* Dum ibi etiam præcipitur oratio pro persequentibus nos, præcipitur internus erga proximi bonum affectus: cùm sine eo, à Deo, ut oportet; petere non possumus, ut ipsi benè sit.

Deinde ibidem c. 22. Salvator addit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo... Hoc est maximum & primum mandatum. Secundum autem est simile huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum.* Atqui vi primi mandati Deum diligere tenemur affectu formali & interno. Igitur & proximum ex vi secundi mandati: utpote quod est simile primo, quodque ad litteram non implemimus, diligendo proximum sicut nos ipsos: cùm nos ipsos haud dubiè affectu interno diligamus, & externa dilectio sine interna, vera non sit dilectio.

Tertiò, Joan. 13. Salvator rursus ait

*Gg 2*

mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos. Quod & repetit c. 15. Salvator autem certissime dilexit nos affectu formali & interno.

106 Quinto, i. Petr. 1. Princeps Apostolorum, in fraternitatis (inquit) amore simplici ex corde invicem diligite. Quod profecto non facit, qui cordiali, sive interno & formali affectu non diligit.

107 Quinto, cetera omnia Scripturae testimonia, quibus proximi dilectio praecipitur, idipsum evincunt: utpote proprie, non figurate intelligenda, juxta hanc Augustini Regulam l. 3. de doctr. Christ. c. 15. *Servabitur in locutionibus figuratis (divinae Scripturae) regula hujusmodi, ut tandiu versetur diligenti consideratione quod dictum est, donec ad reginam charitatem interpretatio perducatur. Si autem hoc jam proprie sonat, nulla puetur figurata locutio.* Omnia ergo sacra testimonia, quibus Dei vel proximi dilectio praecipitur, in proprio sensu intelligenda sunt, non in figurato. Atqui in proprio sensu verbum *diligo* internum significat dilectionis affectum. Nec enim proprie diligit, qui externa officia absque interno dilectionis affectu exhibet. Cum ne effectivè quidem diligit, proprie loquendo. Externa quippe officia, seorsim à dilectione interna, proprie loquendo, effectus non sunt dilectionis, sed alterius causae eos imperantis. Et ut diceretur effectivè diligere, effectus dilectionis solum figuratè dilectio dicitur, effectum pro causa fumendo.

108 Sexto, proximum interno affectu diligendum, unanims SS. Patrum traditio est, Basilii in reg. breviorib. Chrysostomi homil. 18. in c. 5. Matth. Hieronymi comment. in cap. 5. Matth. verba habes in Breviario fer. 6. post cineres. Gregorii homil. 27. & 30. in Evang. Augustini serm. 5. de iust. Jacob. *Dilige inimicum tuum, dicit Dominus.... Res in corde est.... Deus videt, si diligis.* Ita & frequenter alibi, sed nullibi praclaritè quam tr. in epist. Joan. ubi ostendere volens, quòd solis actibus externis mandatum de proximi dilectione non impletur, observat actus externos, quibus proximo subvenitur, ab alia causa quam interna charitate provenire posse, v. g. à superbia, vel humanitate naturali, quam ipsi etiam Judaei, Gentiles, Mahometani habent ad invicem: nam proximum *pasce misericordia, pasce & superbia. Hospitem suscipit misericordia, hospitem suscipit & superbia. Intercedit pro paupere misericordia, intercedit & superbia. Quid est hoc? in operibus non discernimus.... Et tamen ille habet charitatem, ille non habet charitatem.... Ergo Scriptura divina intrò nos revocat.... Redi ad conscientiam tuam: ipsam interroga. Noli attendere quid floret foris, sed qua radix est interna.... Radicata est charitas? securus esto, &c.*

109 Denique si non teneremur interno proxi-

mo affectu diligere, sed externis dumtaxat officiis, proximos illos diligere non teneremur, qui officiis illis non indigent, v. g. beatos; nec Eremita, procul ab omni hominum conversatione soli Deo vacans, teneretur praecipio dilectionis proximi: cum nulla externa officia hominibus praestare queat, ne vocaliter quidem pro ipsis orando, si mutus sit.

110 Prorsus ergo indubitatum est praecipium interno affectu proximum diligendi. Non quidem proximum propter proximum, sed propter Deum. Quia, ut Augustinus dicit l. 1. de doctr. Christ. c. 22. *hac regula dilectionis divinitus constituta est: Diliges proximum sicut teipsum, Deum verò ex toto corde.... Quisquis ergo proximum rectè diligit, hoc cum eo debet agere, ut & ipse toto corde diligit Deum. Sic enim proximum diligens tamquam seipsum, totam dilectionem sui & illius, refert in illam dilectionem Dei, qua nullum à se rivulum duci extra se patitur, cujus derivatione ipsa minuitur.* Idque significatur, cum dicitur: *Diliges proximum sicut teipsum. Nam nec seipsum debet homo propter seipsum diligere, sed propter illum, quo fruendum est, &c.* Itaque sic diligendus est proximus (ait Bernardus serm. Dom. in Coena) *ut in illo semper diligatur Deus. Sic enim debet diligi proximus, ut amoris causa semper sit Deus, non autem proximus. Neque verà dilectione diligere invicem (ait iterum Augustinus) nisi diligentes Deum. Tr.... in Joan. Unde serm. 335. c. 11. Ille veraciter amat amicum, qui Deum amat in amico, aut quia est in illo, aut ut sit in illo.*

111 Si à me quis petat, quoties, & quando teneamur ad actum internum dilectionis proximi?

Respondeo, toties actum illum exercendum, quoties obligat praecipium affirmativum diligendi proximum. Cum vera proximi dilectio sine interno dilectionis affectu non sit, ut offendimus. Itaque quoties ex praecipio charitatis proximo succurrere debemus, vel onera ejus portare, toties internum affectum illum elicere nos oportet.

112 Hinc Augustinus tr. 8. in Joan. charitatem in proximum morali quodam modo docet esse debere actu vel virtute continuam, saltem in praeparatione animi, ita ut externa quidem fraternae charitatis officia subinde cessare possint, sed fraterna in corde charitas nunquam: *Nunquid semper panem dare indigenti? nunquid semper nudum vestire, &c. modo hoc, modo illud.... Charitas intus non intermittatur, officia charitatis pro tempore exhibeantur. Charitas igitur, sicut scriptum est, fraterna permaneat.* Et rursum scriptum est i. Petr. 4. *Vigilate.... in vobismetipsis charitatem continentiam habentes. Hospitalis invicem, &c.*

113 Enimverò tot sunt hominum miseria, tam corporales, quam spirituales (ait Cardinalis

Bona in princip. vit. Christ. p. 2. §. 43.)  
*ut vix gressum movere possimus, vel oculos vertere, quin multi occurrant ope nostrâ vel supportatione indigentibus.* Quoties verò proximis opem ferre debemus, vel spirituales, vel corporales, quoties etiam onera ipsius, seu infirmitates spirituales portare, id nos ex interno charitatis affectu facere oportet. Non solum ergo dum proximis, in necessitate constitutus spirituali nostro indiget consilio, consolatione, exhortatione, correptione, oratione, &c. quoties item in necessitate corporali nostrâ indiget eleemosynâ, seu aliâ corporali misericordiâ; sed & quoties nostrâ indiget spiritualium infirmitatum suarum supportatione. Cùm officium dilectionis erga proximum sit illius onera portare, sicut scriptum est: *Alter alterius onera portare, & sic adimplebitis legem Christi.* Galat. 6. Ubi Apostolus hanc Christi legem dicere intelligitur, quâ ipse Dominus præcepit, ut nos invicem diligamus (ait Augustinus l. de divers. qq. 83. q. 71.)... *Id autem sit secundum diversa tempora, & secundum diversa genera infirmitatum. Verbi gratiâ, iram fratris nunc portas, cum adversus eam non irasceris, ut rursus eo tempore quo te ira preoccupaverit, ille te lenitate & tranquillitate suâ supportet. Loquacitatem tuam ille portat, tu illius pertinaciam charitate portare debes, donec illud in te, & istud in illo vitium sanetur. Neque ulla res officiosum istum laborem ad portanda onera aliorum facit libenter impendâ, nisi cum cogitamus, quanta pro nobis pertulerit Dominus. Huic cogitationi etiam accedit alia cogitatio, quia ille suscepti hominem; nos autem homines sumus, & considerare debemus, quod aegritudinem, sive corporis, sive animi, quam in alio homine videmus, etiam nos habere poterimus, aut possumus. Hoc ergo exhibeamus illi, cujus infirmitatem portare volumus, quod ab illo nobis vellems exhiberi, si forte nos in ea essemus, & ipse non esset....* Deinde etiam illud cogitandum, nullum esse hominem, qui non possit habere aliquod bonum, quod tu nondum habes, etiamsi lateat, in quo possit te esse superior. *Qua cogitatio ad contumendam edomandamque superbiam valet...* Unde Apostolus ait... *in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes, non quæ sua sunt singuli considerantes, sed ea quæ aliorum.* Hoc enim sentit in vobis, quod & in Christo Jesu, qui... *semetipsum exinanivit, &c. Philipp. 2.* Iste cogitationes, deprimentes superbiam, & acuentes charitatem, faciunt onera fraterna invicem, non solum a quo animo, sed etiam libentissime sustineri. Sicut & alia rursus cogitatio, quam idem Apostolus 1. Cor. 13. iuggerit, fraternæ charitatis characteres & officia varia describens: *Charitas (inquit) patiens est, benigna est; charitas non emulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super ini-*

*quitate, congaudet autem veritati; omnia suffert, &c.* Primò itaque charitas ut proximi salutem procuret, *patiens est in ferendis defectibus ipsius.* 2º. *benigna est*, id est (ait Dionysius Carthusianus ad illum locum) *clemens & facilis ad condonandum*, ut ipsum Christo lucrifaciat. 3º. *non emulatur*, id est ejus prosperitati non invidet. 4º. *non agit perperam*, id est, non est ipsi scandalo, ne saluti ipsius ponat impedimentum. 5º. *non inflatur*, ipsum contemnendo, seque illi præferendo; ob proprias dotes, animique vel corporis, aut fortunæ bona. 6º. *non est ambitiosa*, quærendo ipsi præesse vel dominari. 7º. *non querit quæ sua sunt*, sed charitatem habens omnium quærit salutem, omnibus omnia factus; ut omnibus proficit. Vel, ut rursus Carthusianus, *non querit quæ sua sunt*, id est, sua non repetit, cum scandalo alterius: non enim amat pecunias, sed animarum salutem. 8º. *non irritatur*, dum injuriis laceffitur, nec quærit vindictam, sed emendationem. 9º. *non cogitat malum*, id est nocumentum ipsi inferre, nec prona est ad malè de ipso iudicandum, sed ad benè interpretandum dubia facta ipsius. 10º. *non gaudet super iniquitate*, id est super culpa proximi, imò compatitur. 11º. *congaudet autem veritati bonorum operum, justitiæ & doctrine ipsius.* 12º. *omnia suffert*, id est proximorum defectus piè sustinet. Videri potest Tertullianus hæc fraternæ charitatis dotes & officia pulchrè explicans in l. de patientia his verbis: *Dilectio... quam totis viribus Apostolus commendat, cujus nisi patientia disciplinis erudatur? dilectio (inquit) magnanima est; ita patientiam sumit. Benefica est: malum patientia non facit. Non emulatur: id quidem patientia proprium, &c.* Quis ista piè considerans, non videt continuas penè occasiones sese offerre proximo exhibendi officia charitatis?

## CAPUT XIII.

## Ordo in charitate Dei &amp; proximi servandus.

**D**E isto ordine videri possunt quæ diximus to. 1. p. 2. l. 5. ubi c. 1. demonstravimus, bonitatem amoris petendam ex ordine amoris, istiusque ordinis custodiam totius vitæ Christianæ esse compendium. Cap. 2. ostendimus amabilitatem istius ordinis. Cap. 4. alium esse ordinem amandi, alium subveniendi. Cap. 5. duplicem in amore ordinem attendi: unum inter diligibilia; alterum inter diligentem & dilectum. Et inter diligibilia servandum ordinem amoris appetitivi, ut sit talis ordo amoris, qualis est ordo rerum quoad bonitatem seu amabilitatem; magis proinde amentur meliora (utpote magis amabilia) & super omnia Deus, qui est summum & summè amabile